

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок ч. 10, П. пов.
Конто почт. шкідл. 143.322.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 л., Німеччині 750 м.,
Швейцарії 3 шв. фр., Чехо-
словаччині 30 ч.к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 л., Австрії
750 ш. — Зміна адреси 1 зол.

**В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.**
ЦІНА ОДНОГО ПРИПРИНКА
20 сот.

П. Ф. А. В., Ринок 19, поручає ПАНЧОХИ найдешевше з огляду на те, що вхід через сіни.

Сесія Ради Ліги Націй.

Женева, 2. вересня 1926.

Спеціальна комісія Ліги Націй, покликана до випрацювання нового статуту Ліги, скінчила вчора наради в справі несталих місць у Раді. Комісія прийняла остаточно такий проєкт:

Передбачується побищення складу Ради Ліги на 3 непостійних членів. Усі непостійні члени будуть вибрані на 3 роки, при чому одна третина буде вибрана щорічно. Зібрання Ліги могли б вибрати поновно на час 3 літ трьох членів Ради, що мають півпостійні мандати.

Зібрання вирішить, котрий з 9 членів, покликаних до Ради Ліги в біжучім році, матиме однорічні, дво-річні чи трирічні мандати. Крім того зібрання може зарядити в 1926 р. вибір 2/3 голосами більшості. Десигнування трьох членів на півпостійні місця не може позбавляти зібрання його управління, застереженого в попередній статті проєкту десигнування на поновний вибір одного або кількох членів Ради, що уступають з непостійного місця в будучім або в 1928 році.

Проект комісії визнано компромісовим, що всеж таки може заспокоїти аспірації тих держав, які виступили з домаганнями постійного місця в Раді Ліги.

Еспанія абсентується.

Сьогодні рано розпочалася чергова сесія Ради Ліги Націй. На засіданні Еспанія не була репрезен-

тована. Агенція Аваса довідується, що еспанський уряд, не чекаючи на децизію Ради, постановив уже тепер зголосити незаінтересування до праць Ліги Н. Мадридський уряд має про цю постанову повідомити генеральний Секретаріат Ліги Націй завтра. На засіданні не було також представника Бразилії. Обговорювано на ньому денний порядок нарад Ради.

Перед тим мін. Бріан відбув конференцію з Чемберлсом, фон Гешом, Бенешом і Сокалем.

Декларація Польщі.

На засіданні реорганізаційної комісії польська делегація поставила дві поправки, які виразніше прецизують учорашню польську декларацію. Поправки прийнято. Друга з них звучить:

«Польща, признаючи слушність домаганням Еспанії, стверджує за разом, що хоч підтримує домагання в справі постійного місця, то готова в теперішній політичній ситуації не протиставити такому розв'язанню, яке може усунути кризу в лоні Ліги Націй».

Після того велася дискусія довкола спречкування поправок Еспанії. Поставлено знов кілька поправок, а що не прийшло до їх узгодження, засідання в год. 8:30 перервано, щоб зредувати текст. Найближче засідання завтра в год. 10. рано. На тому засіданні має бути остаточно прийнятий рапорт комісії.

Румунія предкладає срср, пакт безпеки.

Берлін, 2. вересня 1926.

«Дайтше Альг. Цтг.» повідомляє, що румунський уряд, аби забезпечити собі спокій на східних границях, предпоставив радянському уряду пакт безпеки на протязі 10 літ. В предложенні не згадується про можливість зміни границь. Радянський уряд досі не відповів на це предложення.

Грецькі офіцери грозять.

Відень, 2. вересня 1926.

Тутешні часописи повідомляють з Атен, що грецькі офіцери вельми невдоволені, що не утворено коаліційного уряду. Офіцери лише такий уряд уважають гарантією управління політичних відносин. Домагаються також усунення з армії небажаних осіб. Військо готове негайно інтервенювати, колиб положення в цій справі не поправилось.

Стан облоги в Шангаю.

Лондон, 2. вересня 1926

В Шангаю буде проголошений стан облоги. До Ганков прибув англійський кружляк, а також інші закордонні вояки кораблі. Побойються поважних сутичок між автохтонним населенням і Англійцями. Ходять слухи, що на випадок сутичок Англійці обсаджать негайно побереже Кантону.

Війна в Нікарагуї.

Лондон, 2. вересня 1926.

Як повідомляють із Манагуї (Нікарагуа) урядова армія розбила ре-

волюціонерів біля залузу Фонсека. Комунікація повстанців з їх головною кватирою перервана. Вони оставили 5 скорострілів і 500 крісів.

Католики в Мексику.

Лондон, 2. вересня 1926.

Католицький єпископат в Мексику звернувся до Національного Зібрання з проханням амініти або відкликати релігійну клявулю в конституції, бо на цій клявулі опирається декрет президента, спрямований проти католицької церкви.

Ураган в Еспанії.

Відень, 2. вересня 1926.

З Мадрида повідомляють, що поспішний поїзд Барселона-Валенсія вискочив зі шин з причини урагану, який саме лютував там. Згинуло 20 людей, а 36 є ранених.

Ураган навістив також Каталюнію, Кастилію і Естремадуру. В Барселоні й околицях злива заподіяла великі шкоди. Згинуло 36 людей. У Сан Банделью підчас бурі наступила експлозія, яка знищила 5 домів. Згинуло 5 людей, а 3 тяжко ранені. В околицях Каталіна вбитих було більше як 30 людей. Матеріальні шкоди обчислюють на кілька мільонів пезет.

Відгомін зловживань у спиртовім монополію.

Вашава, 2. вересня 1926.

«Монітор» подає, що директора державного спиртового монополію д-ра Яна Подкоморського звільнено з держ. служби на основі § 16. закону про держ. цивільну службу. Димісію дістав також начальник фінансового відділу президії Ради міністрів Фелікс Шимчак.

3 судової салі.

За участь у демонстраціях безробітних.

Львів, 3. вересня 1926.

Вчора по 4-денній розправі проголошено вирок у справі Д. Мерера і тов., обвинувачених за злочин публічного насильства з § 81 і 87 к. з., який поповнили підчас демонстрацій безробітних дня 7. квітня ц. р. Засуджені: 1) Давид Мерер на 2 роки тяжкої тюрми, 2) Йосиф Цін на 5 місяців, 3) Михайло Михетин на 3 місяці, 4) Франц Островський на 3 тижні арешту, 5) Михайло Сениота увільнений, 6) Франц Чижевський на 3 тижні, 7) Йосиф Момоцький на 5 місяців, 8) Люзер Гольд на три дні арешту, 9) Еміль Ступ увільнений, 10) Йосиф Гріффель на 2 місяці, 11) Михайло Цін на 2 роки, 12) Ізраїль Сорока на 1 місяць. Усім засудженим вчинено слідчий арешт від 7. квітня. Трьом засудженим завішено відбуття кари на 3 роки.

Біржа.

Гроші.

Курс долара в готівці у приватних оборотах 890—897.

Збіжжя.

Застакування пшеницею і житом лише доброго якості. Попитують за більшою копіюшністю, доброго якості. Обильна подача маку. На загальні обороти скорочені. Тенденція здержана. Насиря викладаючий. Ціни оцінюють без трансакцій: пшениця нова двірська з нег. дост. 44/75, пшениця нова селянська з нег. дост. 41, жито нове з нег. дост. 39, овес новий з нег. дост. 23/50.

Vis maior?

Львів, 3. вересня 1926.

Мілітаристична, якщо не носина політика Польщі не є виправдані виключно постулатів польської дійсності, фатальної архітектонічної будівлі нової Польщі і то під кожним оглядом: географічним, політичним, економічним, яким хочеться. Будівничі нової Польщі здвинули найгірший, найдвоглядніший і повосинних державних будинків на дуже широкій базі, але з дірками стінами і без даху. Нюдна з нових держав (за винятком Чехословаччини) не має таких фатальних границь, як Польща. Довгота польських державних границь вносить в сумі 5.287 км., з того на границю з Німеччиною припадає 1.662 км., а на границю з Рад. Союзом—1.412 км., разом на границю з двома сусідніми велитями припадає 3.074 км. Подвійно до того 143 км. польського побережа над Балтиком, 139 км. границі з Данією і 521 км. границі з ворожою до Польщі Литвою, то одержимо враз з Німеччиною і Рад. Союзом 3.877 км. — так сказатиб—непевною на випадок збройного конфлікту державної границі. До «певних» граничних смуг можна зарахувати границю з Румуномією (388 км.) і границю з Чехословаччиною (920 км.). Та з огляду на те, що простори румунської границі, як і більшість простору чехословаччій, то ледви чи й ті «певні» границі в рішучій хвилі можуть вважатися певними. Безсумнівно певною лишається тільки границя з Латвією (102 км.) і частина границі з Чехословаччиною, а майже 5 тисяч км. граничної лінії можна зарахувати до непевних. До тогож всю східну і більшу частину полудневої границі заселює елемент, який з точки польської державної рації означається як «протидержавний», себто антипольський. Вікші Польща має тільки невеличку лінію природних границь: на полудні (Карпати), де небезпека є значно менша, як на сході чи заході — і на сході у відтинку польських болот, які криють в собі безліч небезпек.

Політично Польща не є сконсолідована. Фактично вона має до 40 відсотків (видельське «Слово» принаєс вже істнування в Польщі 40 відсотків «національних меншостей») непольського населення, яке є недоволене польським режимом, а з того України й Білорусини (понад 9 мільонів населення, себто 33 відсотків населення сучасної Польщі) постійно й різко виявляють, що не думують миритися з «довершеними фактами».

Також у лоні польського народу йде важка, завзята і затяжна боротьба на підкладі антитези між державою і нацією, на основі розбіжностей щодо цілі і завдань державного режиму, відношення до різних явищ політичних, культурних і економічних.

Економіка Польщі знаходиться в безнастанному халяванні й хитанні. Надзирний бюджет, велика армія, розбудова апокаліптичної поліцейської-адміністративної й бюрократичної машини, упадок зарплати праці, аріст безробіття, низька господарська культура, безглядність польського промислу, роз-

Критичне положення в Еспанії.

Становище Прімо де Рівери захитане?

Лондон, 2. вересня 1926.

Із Мадрида повідомляють, що теперішнє положення Еспанії можна назвати дуже поважним. На вулицях і в льокалах замітне зденервування. Населення затрівоне стрілами, які чути було останньої ночі.

Загалом кажуть, що упадок теперішнього уряду неминучий, коли диктатор не зможе досягнути значних успіхів у ділянці закордонної політики. Король заняв тепер неприхильне становище до Прімо де Рівери. Вижидають нетерпляче повороту короля до Мадрида.

У столиці введено гостре військово-поготиівля. На головних вулицях появляються правильні військові патрулі. Доріг і мостів на провінції лились також військо. «Дейли Експрес» повідомляє, що король іменував генерала Беренавера, бувш. надкомісаря Марока, начальником двірської гвардії.

Конференція в справі Танжеру.

Берлін, 2. вересня 1926.

Кореспондент «Берлінер Тагес-Затунг» повідомляє, що хоч проєкт Еспанії в справі скликання танжерської конференції стрінувся з рішучою відмовою Англії і Франції, то таки в тій справі мають навазати переговори з еспанським делегатом Баласіосом, зараз після приїзду англійських і французьких телестатів.

на зверхню подібність, тому маємо вуся Мілюкова, жовит Родзянка і фряхуру Керенського — але більше нічого.

— **Вбивство визначного комуніста.** На водах у Кисловодську невідомі люди вбили члена Центрального Виконавчого Комітету СРСР. Хасанова. Вбивці шезли і не лишили ніяких слідів по собі.

— **Нова дослана катедра української літератури.** При позтравсько-му Інституті Народної Освіти постане закладами місцевих наукових робітників нова науково-дослідна катедра українського письменства.

— **Палення небіжчиків поширюється** чимраз більше в центральній Європі. В Берліні палить по смерті кожного четвертого небіжчика (понад 10.000 людей річно), у Відні кожного десятого. В Чехословаччині будуть тепер кілька нових крематоріїв, віденську крематорію розширюють.

— **Спорт в Австрії.** Союз копаного м'яча в Австрії має 220 товаришів, а того 30 професіоналістів, а 190 аматорських. По за тим Союзом є ще також немала кількість товаришів, які з різних причин до нього не належать.

— **Вияснення у справі пластових діточих таборів.** У відповідь на отвертий лист п. С. Біляка з Поморан у справі пластових діточих таборів („Діло“, ч. 159). Головна Управа Уряду Новиків висновок, що: 1) Учасники оселі дистанційно офіційно повідомлення про виїзд до Корчина 7. липня — тиждень перед табором, а надто спеціально до п. Б. вислано телеграму, коли він не заявився 14. липня в п. доміві у Львові. 2) Батьки мали обов'язок відвести дитину до самого табору і віддати в руки опікунові. Отже безпідставно обвинувачувати тут п. Б. Г. У. У. Н., закидаючи їй неточність і недостатню організацію. Як доказ того, що п. Б. помиляється, Г. У. зазначає, що оселі відповідали вповні своїм вимогам, а учасники оселі не тільки не паріають на неправильні функціонування п. машини, але напавки — є цілкомовно вдоволені і з приємністю згадують хвили, перебути в таборі. — За Головну Управу Уряду Новиків: Іван Кліш.

— **Українська „Прагер Престе“** з 28. м. м. містить у своїх „Славянським Огляді“ український відділ, в якому подані замітки про Державний Музей у Чернігові, про найновіші українські наукові публікації, про археологічні знахідки на Україні і про масовий мапий студентів до високих шкіл на Радянській Україні.

† Посмертна згадка.

Константин Проць, студент політехніки, помер по довгій недугі, заосмотрений Найса, Таймани, для 22. серпня п. р. в 22-ім році життя. Похорон відбувся в Сятині для 23. серпня п. р. 413

Яць Олексюкський, господар в Ясинці Сильній, дрогобицького повіту, помер 28. червня п. р. в 64 р. життя. Покійний був основателем усіх місцевих товариств, головою чит. „Просвіти“, членом-основателем „Народного Дому“ в Дрогобичі й ин. товариств. Це рідкий тип селянина-патріота й діла. Похорон Покійного відбувся величаво. Прошальне слово вголосив о. Мацюрак, парох у Попелух. Від освітніх товариств у Дрогобичі промовляв п. Бойко, від місцевих товариств товариш Покійного п. Василь Стрельський. На могилі зложено вінці від усіх місцевих товариств. — В. Я. п. 1

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський сор під управління Петра Савельського у складі 30 осіб виступав:

Неділя 5. IX. Золочів.
Понеділок 6. IX. Броди.
Вівторок 7. IX. Броди. 193 21-2

Прогонська Пляж до Брухона, Родзянка відбудеться в неділю, 5. п. м. Збір — в 7 год. в залі голови. Збір. Від'їзд в 8 год. Ходу 25 км. Іду взяти зі собою. Поворот вечором. 1-1

„ОЛКА“

одинокий спеціальний магазин трикотів і панчішкових виробів поручає свій багато заосмотрений магазин. — 1-1

Вписи до Торговельної Школи у Львові. вул. Корняків ч. 1. приймається 13 і 14. вересня п. р. від 10—1 год. Наука від 15. вересня п. р. Перед тим можна вписуватись письменно через пошту. Уввва, 1-1

ДРІБНІ ОГолоШЕННЯ.

ПРИЙМУ двох учеників з вищої гімназії. Шептицьких 30 II. 1-3

ПРИЙМУ на станцію учеників або учениці. Качмарська, Вишневецьких 2. II. Бічна Листопада. 417 1-3

ПАННОЧКУ на станицю прийму. Опіка і фортепи. Білинських 6 а. 418

НЕОНІЛА ТАНЯЧКЕВИЧ сирота по священнику, паросі Закомера не мають жадної рідні, живе в тяжкій біді, просить о ласкаву поміч і допомогу. Ласкаві дати слати на адресу Неоніла Танячкєвич, Львів 15, Богданівка ч. 1 А. 1-3

КОНЦ. КУРСИ НАУЧН. ОСВІТА приготували освітньо і совісно до: гімназійної матурі (всіх типів), семінарійної матурі (однорічній і дворічній курс), до надзвичайного іспиту з 4 і 6 гімназійних клас. Курс новітніх мов (французька, англійська, німецька). Науку подають найспосібніші професори львівських гімназій, 5-6 годин денно. Всіх інформацій уділяє та приймає вписи Секретаріат Курсів щоденно від 12-1 і від 5-6. Львів, Микольського 11. Просіть безплатно 412 1-3

АДВОКАТ-Українець пошукує місцевості, в якій міг би він відчинити адвокатську канцелярію і вести народні справи. Інформації просить слати на адресу: Володимир Звадюк, Сокаль — будинок учнів 411 тельськ. семінара. 2-2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакції не відповідає.

Дентистичне заведення
д-ра Симона Раппапорта
Якова Насса

Львів, вул. Сикстуська 17/II.

Плюмбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в калчуку і золоті на американську систему. Пациєнти з провиній полагдуються в найкоротшому часі. П. Т. урядовим та студентам значна знижка та полєкції в сплатах. 393 4-10

У видавничій справі. кооперат. „ВЛАСНА ДОПОМОГА“

можна набути отсі шкільні підручники:

а) **„Біблійні образки“** о. С. Біленького, ілюстр. ученик релігій для I і II кл. народних шкіл, а 1/25 зол.

б) **„Наука Віри“** тожог. ученик релігій для III кл. народних шкіл (Символ Віри в біблійних оповіданнях з ілюстраціями Дорє), а 2/50 зол.

в) **„Історія Церкви“** для середніх шкіл, о. Я. Левинського, а 2/80 зол.

При гуртових замовленнях значний опуст.

Адреса: Кооперат. „Власна Допомога“, Львів, вул. Корняків 1/II. пов. („Народний Дім“). 410 2-2

ЖАРІВКИ

„Осрам“ і „Філіпса“
найдешевше у фірми

Генрик Зонненшайн
Львів, Сенкевича 8.
268 рік Ліндога. 4-4

Подяка.

Всевишньому подобалося покликати до себе мого одинокого та любого Сина, Костя. В смутку і болю по утраті його зазнав я від Всес. оо. собратів і громадянства тільки ласки і співчуття, що відчувало потребу серця зложити їм прикладну подяку.

Передовсім дякую ширю Всес. о. Духовним: о. деканові Сімовичеві, о. д-рові Каркутові, о. д-рові Ляшківському, о. Ляшківському, о. Пасовському, о. Гордічківському, о. Півкові, о. Лушинському, о. Оленюкові, о. Амброзевичеві, о. вірм., та о. Гунчакові за Служби Божі, відправлені за спокій душі Покійного, за участь в похороні та за слова потіхи. Особливу подяку складаю о. деканові Сімовичеві за слово любови і жалю, сказане батьківським серцем над гробом мого Костя, о. парохів Оленюкові за приготування По-

Збір кокосових горіхів

триває цілий рік.

Кожна пальма видає річно до 100 горіхів. Єдині транспортні Цересу, що містять в собі 100 прц. кокосового товщу, вже надійшли, можна їх набути у всіх споживчих крамницях.

Звертайте пильну увагу на оригінальну опаковку і напис

„ЦЕРЕС“

САТУРНІЯ С. А.
ВАРШАВА.

127

2-2

кійного на дорогу у вічність і за улаженнє величального поховану, а проф. Сілевському за прибуття на похорон зі Станіславона та за слово прашання зі своїм кошиком учеником. Спасибі і подяка також Товаришам Покійного за це, що в часі недухи відхиляли його, осолоджували йому його терпіння, а по смерті віднесли його на своїх руках на місце вічного спочинку та устами студ. Гринівського попрашали його в останнє. Мішанському хором під проводом п. Калитчука дякую за трагічний спів, а численно зібраному Громадянству Сятині за молитви, слези і участь в похороні. Не маю сил для висловлення подяки Вл. д-рові Безгрінові, фінанкові і Вл. д-рові Заліському, директорові шпиталю за лікарську опіку, Сестрі Служ. Кесарії за догляд і поміч в недузі Костя, а Вл. п. меценасові Семанюковій, Вл. п. Карпюкам і Вл. п. Бельковським за труд і ласку, викладену мені в часі похорону. Бог хай нагородить. Нам всім за цю ласку і труд. — Сятині, для 26. серпня. 1926. о. **Йосиф Пржеда**, батько, **Марія**, сестра. 413

Подяка.

Усім, котрі після смерті бл. п. Івана Лучечки оказали нам співчуття, беручи так численну участь в похоронному обряді, а передовсім Всес. о. Гаврилюкові, о. Бачинському, Товаришам помершого залізничникам, та Вл. п. Білоусові, що зайнялися хором і учасникам хору, ширю подяку складає — **Родина**.

Відповідь на „осторогу“ Д. Котка.

В „Ділі“ з дня 18. серпня п. р. вміщена „осторога“ Д. Котка, булшого диригента Українського Наддніпрянського Хору.

Можна було би на ту злісну писанину, язиту самим автором від початку до кінця в лапки не звернути нікої уваги і пройти повною мовчанкою, якби Д. Котко тенденційно не силкувався профанувати і провокувати хор (який йому відмовив чести в провід), оперуючи підступними і негідними порадною людськими способами, як от: провокацією цілого хору перед залізничним старостою, зверненням до старости і пошій з нимогою (мало що не наказом), аби власті заборонили хором концертувати, або хоч згадали анше „осторога“: Колективна хор (30 осіб) віддає зі свого складу Д. Котка, — хор продовжує свою працю під проводом фактичного провідника і диригента хору п. Савельського. Ніпопунктність тими кращими силами, які за часів „господарювання“ Д. Котка опустили хор, а які в свій час були окрасою хору і приносили до злетання і слави Котка ...

Отже не „частина“ як пишуть автори „Осторога“ відколюєся від хору, а колективна хору усуваю з свого складу Д. Котка.

Яка ціль „Осторога“? Очевидно, Д. Котко хотів скомпанувати хор. Не хотів лише Д. Котко додати того, що його „осторога“ звернена проти його самого, бо в тих містах, про які згадує Д. Котко і когось „остерігає“ (Львів, Станіславів, Краків), хор під самостійним провідом, яко диригента п. Савельського ще не концертував.

Без сумніву, що в тих містах (готелі і ресторанації), завізані ніхто другий, як тільки автори „Осторога“, бож вони тільки знають про ті борги та позички.

Смішно і по дитячому виглядає „Осторога“ неіснуючої „Управи“ неіснуючого „хору“ під батуту Д. Котка.

Громадянству вже відомі мотиви, з яких усунув Д. Котко зі зверхнього керівництва хору, а саме: а) недбайливість Д. Котка в музичній провіді і неспосібність розвинути хор новими методами, заучення від друзів в таборі. З той причини хором заргжував поступовий занепад. б) Марпотратство, спекуляція та присвоєння хором грошей (бо Д. Котко нізачо не хотів упустити зі своїх „чесних“ рук корисної посади) скарбниці хору. в) Неморальні вчинки Д. Котка (як голосний арешт його в Торуні, „інцидент“ з хористкою п. Н. і т. д.), які компрометували членів хору і за які Д. Котко має відповідати перед судом. Своєю „Осторогою“ Д. Котко хоче довести до відома, що він ще існує та — на жал — не подає місця свого перебування. Може воно придалось би судуванням властям.

На принципі подастесь до відома авторів „Осторога“, що на чолі хору стоїть низше підписана Управа, яку обрали загальні збори хору для 24. липня п. р. в Залізничках, а п. Андрія Давиденка, як людину високозаслужену перед хором, за просила Управа Хору на свою попередню посаду адміністратора хору.

Отсим Управа Хору на будуче не буде уділяти уваги ніяким інсинуаціям Д. Котка, не буде на них відповідати, а ждає від Д. Котка, якщо він рахує себе чесною людиною і хоче реабілітувати себе перед публічною опінією: хай зловить заредакцію своє хорове майно, гроші і рахунки в білизні діл з дати Українському Союзу Українських Інвалідів в Країні (Центральному Комітетові в Варшаві, або Союзу Українських Інвалідів поштовою) — Управа Українського Наддніпрянського Хору. Голова Управи М. Машке. Член: Михайло Толяк, Роман Зубко, Михайло Гілень. Секретар Григорій Лев. 29. серпня 1926 року м. Гродноль-413

вляння надій щодо великого транзитного шляху через Польщу, не достача кредиту з огляду на непевне положення в Польщі і т. н. — ось що ставить польську державу в постійний крутіз лічних незпек, ось що виключає спроможність консолідації.

Коли до того додати, що Польща межує з Радянським Союзом; державою-колосьом з різко відмінним устроєм, протилежним світоглядом, та що вона є першою стадією на шляху розвитку державної комуністами світової революції, — то будемо мати низку гордієвських вузлів, яких сучасні германісти Польщі не в силі розв'язати мирним шляхом. Деяких не в силі, а до деяких вони предиспоновані з огляду на свою традицію, виховання, світогляд і ненажерливі апетити.

Будівля сучасної Польщі в кожній стіні має величезні діри, кожна квістка являється гордієвським вузлом. Повільна, мирна розв'язка цієї низки вузлів вимагає крайнього самовідречення, самопожертви, ризиків на великих аспіраціях, а до цього Польща не є здатна.

Тому війна має бути панатеєю на всі лиха, тому восени замісли і наміри мають вивести Польщу зі сніпної вулиці і розтяти всі гордієвські вузли, розуміється в користь Польщі. І до цієї війни підготовлюються всею силою пари. Для кожного, що вміє вичувати і глядіти без колірних окулярів, ясно, що атмосфера є наелектризована, та що травневий переворот мав на меті — не так „моральну санацію“, як радше наблизити хвилю воєнної розправи.

Як донесли останні телеграми, труднощі в лоні Ліги Націй звільняються, на заході приходять до стабілізації, а з хвилею, коли це станеться, той захід скочить до стабілізації і на сході, але по власній лінії і згідно зі своїми інтересами.

Очевидно, Польща, яка тепер в Женеві виявила дивну поміркованість, дозволяючись півпостійним місцем у Раді Ліги Націй, буде авангардом того „реформативного“ заходу у відношенні до сходу. Таким чином скомплікований польський гордієвський вузол покривається з інтересами заходу, а це для Польщі становить свого рода гарантію на випадок воєнної невдачі.

Здви́ги, які тепер помітні в міжнародній і польській політиці, хоч є остання — як несамостійна, — є тільки відбиткою попередніх, повинні нас заставити до задуми над тими подіями, а головне повинні нас зєдинити з огляду на бурю й хуртовину, яка збирається над нашими головами.

Пам'ятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на шадничу книжечку ч. 7910.

Нова висока школа в Києві.

Київські наукові кола роблять поважні заходи біля заснування Всеукраїнського Інституту Історії та матеріальної культури в Києві. Ці заходи набирають останніми часами цілком конкретних форм. Науково-дослідна кафедра археології при українській Академії Наук вже виготовила проект про перетворення її в Інститут Історії та матеріальної культури на Україні, а також підготовка наукових робітників. Інститут буде мати такі відділи: археологічний, мистецький, антропологічний, архівознавства й етнографічний. Проект Інституту знаходиться вже в Харкові, в Народному Комісаріаті Освіти і Голівнації та чекає на затвердження.

„Cuius regio...“

Шляхи Франції.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 28. серпня 1926.

I.

Як позволите, то вернемося до питань фінансової політики сьогодишньої Франції, зазначених у недавньому нашому дописі про „Шляхи Франції“. Передовсім — кілька фактів, по часті відомих, по часті мало відомих або й зовсім невідомих не тільки чужинцям-гостям, а й великанській більшості самих Французів. Ось так:

Чим довше триває теперішній парламентарно-республіканський режим, тим швидше росте тут число державних урядників (і тим низше спадає число народних); в останніх 25 роках державний персонал подвоївся. Дійшло до того, що нині на тисячу людности є у Франції 37 урядовців, а н. пр. в Німеччині (після реакційних реформ ген. Зекта) тільки 19, в Італії Муссоліні 14. В Англії ще безконечно менше. І не можна сказати, що в Німеччині, Італії й Англії державні уряди працюють поволіше або гірше, ніж у Франції: навпаки. Судові процеси тягнуть тут не місяцями, а роками; багато тисяч учителів і учителок державних народних шкіл взагалі нічого не роблять — ізза систематичного бойкотування великою частю селянської людности безрелігійних державних шкіл (дітвора ходить до державної селянськими складками приватної, себто релігійної школи). Взагалі урядовців є у Франції бодай вдвоє більше, ніж треба і воїни, правда, але платні, але натомість мають право бути синдиками і можуть страйкувати проти свого патрона, держави.

Хто бодай кілька днів прожив у Франції, той не міг не зауважити — бо воно само кидається в очі: тутешні телефони — справдішня кара божья: апарати передплатові, такси високі, а одержати сполучення — задання довге і важке, часто взагалі неможливе;

тутешні сірники найпоганіші мабуть на весь світ: або головки на них взагалі нема, або коли черкнути, запалена головка вам скаче в очі, або заки засвітите, якийсь час душать вас острыми випарками: за те вони дуже дорогі, і щораз дорожчі;

курш влєвляють, що французький тютюн препоганої якості, а самі знаємо, що він вдвоє і втрое дорожчий від тютюнів сусідніх держав;

залізнична сітка, котра є власністю держави (північна), слава не неохарністична своїх возів і двірців і невідчужливість свого надмірно численного персоналу, і різко відрізняється з цього погляду від матеріалу і служби приватних залізничних компаній.

Чому воно так? Чому горожанам має дорожче платити за телефони, сірники і т. н., тай вдоволятися лихим матеріалом і недбайливою послугою? Відповідь усе одна: бо це державні монополії, а правило таке, що доволі коли республікансько-парламентарний режим покладе свою руку на яку-небудь галузь підприємства, то підприємство таке швидко попадає в застій або просто в дефіцит, а публіка мусить платити за сумнівний привілей: держави як фабриканта. Таке правило. І неваж-

ко не помітили, що коли більшовицькі економісти час від часу твандяться, що, мовляв, одна або друга область господарки піднімається до колишнього рівня, — то в 9 разів на 10 мається там діло з відданими в приватні руки, адемонопользованими підприємствами.

Великі компанії продукують дешевше, дають кращий товар і услуги, платять свій персонал куди ліпше удержаним, монопольним підприємствам. Бюрократичні методи і бюрократична психологія — вороги господарських методів і економічної психології. Доказів цього не треба шукати аж у промовах Дзержинського — доволі глянути кругом себе, хочби у Франції.

II.

Мало того. Одні галузі французьких монополій працюють на дефіцит, другі приносять зиски многократно нижчі того, що могли би приносити, якби були в приватних руках, а втрати або недостаточні зиски вирівнює — податник. Подібно, як 110,000,000 зол. втрати на спиртних монополіях в Польщі теж заплатають податник.

Та проте принцип монополій, деморалізуючий і негосподарний, є справдішнім табу соціалістично-радикального й парламентарно-республіканського режиму. Доплачувати, тратити, але служити загальному — нехай! Тільки, борони Боже, не порушити монополій. Чому?

Для соціалістів і заражених соціалістичними міркуваннями радикалів удержані монополії, то ступінь на тій драбині соціально-економічного розвитку, котрою світ, мовляв, „піднімається“ до повного соціалізму, який покищо досягнуто тільки в шалевій Більшовії. Віра в соціалізм і в монополії, як його передтечу, так сильно вгніздилися в останньому столітті в деяких головах, як у попередніх століттях там гніздилися нпр. віра в чарівництво, або славетна соціально-політична засада *cuius regio, eius religio*. Нині в чарівництві вже мало хто вірить, а коли соціалістичний експеримент на трупі бл. п. Росії вповні дозріє і навіть сліпим покаже свою нелюдність, то й віра в монополії, разом з багатьма іншими соціалістичними тайнами і віруваннями, спочине в тім світнику ідеологій, в якому спочиває така могутня колиш засада *cuius regio, eius religio*. Та це не станеться ще завтра ні після-завтра — забобони і перекуси мають тверде життя, а більшовицька спроба ще за коротко триває; та річ певна, що манетекель уже пишеться на соціалістичній стіні, і що може вже й не за горами ті часи, коли людство і соціальні класи будуть собі шукати інших ілюзій, не-соціалістичних.

Знов-же парламентарний демократії, себто тієї кількості олігархії, послів, сенаторів, міністрів, кандидатів у міністри, та їх синів і свояків, яка водить за ніс 40-мільйонного народного суверена, — безчисленна урядницька маса і монополії неминує потрібні як виборча машина, як знаряд самозбереження. В основі спору за чи проти монополій лежить терпке аліментарне питання, життєве пита-

ня зироднілої на континентальній ґрунті шари парламентарізму, плодової на ріднім англійським ґрунті. Щораз нові урядницькі посади і спромоги грабіжницького господарства монополій, то найсильніший знаряд виборчої корупції, той бази парламентарно-демократичних режимів на європейському континенті. Тютюновими трафіками й урядовими посадами платиться і удержується французька парламентарна демократія.

III.

Обчислено і доказано, що якби французька держава продала або бодай анарендувала свої головні монополії, то одвородження французького скарбу і французької валюти могло би переводитися у зусканих тією дорогою фондів, і що не треба би ані руйнувати рідний капітал соціалістичними мірами, ані віддавати країну під ярмо чужинської фінансової плітократії. Треба би тільки кинути геть соціалістичні забобони і парламентаристичні виборчі огляди і завернути державу до питомих її функцій (передовсім красної оборони, поліції безпеченства, судівництва, заграничної політики), а Франція могла би сама себе вирятувати.

Але щоби таке діло зробити, на те треба би Франції не типичного й традиційного „міністра“, а справдішнього державного мужа, який — обій інших прикмет — мусів би мати й відвагу ставити чоло непопулярності, без якої неможливе ні звільнення половини урядових галапасів, ні змобілізування монополії.

Чи Пуанкаре — такий муж? Ті, що знають його ближче, дуже в тому сумніваються, а видані ним досі розпорядки для рятунку франка (черствий хліб, дві страви в ресторані, то що) виглядають радше на шикани ніж на вислов великої політичної думки.

Злобний Клемансо казав часто, що „Пуанкаре все знає, а нічого не розуміє“. То дуже пильний і совісний адвокат для цивільних справ; свої „акти“ він вистудіює точно, як мало хто. Але Іскри Вожої у нього нема сліду. Знаєте, кого з українських політиків пригадає здалека Пуанкаре? Нашого довголітного, невтомного, безупинно роботяшого д-ра Костя Левицького — з тою кіба ще ріжницею, що Пуанкаре читає майже все, що замітнішого появляється у французькій мові, що в ньому накопичені незмірні духові засоби старої і тої-кої французької культури, і — на решті — що він абсолютний електерик, навіть супроти столового вина. Поза тим та сама фізична солідність, точність у виконуваних обов'язках, небуденна здібність прещі. І те саме органічне недовіра супроти чужої ініціативи, а навіть своєї думки.

Чи — з такими прикметами вдачі й ума, Пуанкаре той жданий муж державний, якого прагне нинішня Франція, — не нам тут рішати.

В. Левицький.

Національний склад робітництва на Україні.

Всеукраїнська Рада Професійних Спілок перевела статистику робітництва на Україні по його національному походженню та приналежності. Статистикою обнято 993,457 робітників, отже тільки 62.6 відсотків усього числа робітників, що працюють по фабриках і промислових підприємствах.

Статистика виказує, що в 28 округах число робітників-Українців досягає 50—80 відсотків. В промислових округах національний склад робітників представляється ось як: Артемівська округа — Українців 50.9 відс., Москалів 29.1 відс.; Катеринославська — Українців 32.4, Москалів 29.4, Жидів 34.2; Закарпатська — Українців 56.6, Москалів 24.7; Луганська — Українців 37.8, Москалів 56.2; Київська — Українців 49.4, Москалів 24; Хаківська —

Від **Всі** купують каву, чай, какао
— і споживні товари —
1/9 в НАРОДНІЙ ТОРГОВІ

Поручається вина літургічні і лічнічі!

(Слід звертати увагу на оригінальне власне опакування кави, чаю і какао.) — Конкуренційні ціни.